

ZAPROSZENIE DO ZGŁASZANIA UWAG DOTYCZĄCYCH INICJATYWY (bez oceny skutków)

Celem tego dokumentu jest poinformowanie opinii publicznej i zainteresowanych stron o pracach Komisji, aby umożliwić przekazanie informacji zwrotnych i skuteczny udział w konsultacjach.

Zwracamy się do tych grup o przedstawienie opinii na temat przyjętego przez Komisję podejścia do wskazanego problemu i możliwych rozwiązań oraz o przekazanie nam wszelkich istotnych informacji.

⚠ Należy sfinalizować niniejszy dokument na jak najwcześniejszym etapie procesu przygotowań, aby umożliwić optymalne wykorzystanie informacji zwrotnych otrzymanych od zainteresowanych stron.

TYTUŁ INICJATYWY	Europejska strategia na rzecz infrastruktur badawczych i technologicznych
WIODĄCA DG I ODPOWIEDZIALNY DZIAŁ	RTD.A.4, RTD.E.1
PRAWDOPODOBNY RODZAJ INICJATYWY	Komunikat Komisji
ORIENTACYJNY TERMIN	II/III kw. 2025 r.
INFORMACJE DODATKOWE	Infrastruktury badawcze , infrastruktury technologiczne

Dokument przeznaczony wyłącznie do celów informacyjnych. Nie przesądza on o ostatecznej decyzji Komisji co do tego, czy inicjatywa ta zostanie zrealizowana, ani o jej ostatecznej treści. Wszystkie opisane tu elementy inicjatywy, w tym jej harmonogram, mogą ulec zmianie.

A. Kontekst polityczny, określenie problemu i analiza zgodności z zasadą pomocniczości

Kontekst polityczny

Infrastruktury badawcze zapewniają obiekty, usługi i zasoby dla naukowców i innowatorów umożliwiające prowadzenie nowatorskich badań, rozwój innowacyjnych technologii i wspieranie innowacji. Infrastruktury technologiczne zapewniają obiekty, zdolności i zasoby niezbędne do opracowywania, testowania, rozwijania na większą skalę i walidacji technologii, przyspieszając rozwój innowacji z myślą o przyjęciu tychże przez społeczeństwo i rynek. Światowej klasy ekosystem infrastruktur badawczych i technologicznych w Europie jest olbrzymim atutem strategicznym leżącym u podstaw doskonałości naukowej i technologicznej oraz konkurencyjności przemysłowej.

Znaczenie tych infrastruktur było wielokrotnie podkreślane w dokumentach strategicznych, takich jak raport [Draghiego](#) („zwiększenie finansowania i ściślejsza koordynacja są potrzebne do rozwoju wiodących w świecie infrastruktur badawczych i technologicznych”), raport [Letty](#) („kluczowym filarem piątej swobody jest wzmocnienie pozycji naszych infrastruktur badawczych”) i raport [Heitora](#) („w całej Europie infrastruktury badawcze i technologiczne powinny być traktowane priorytetowo, aby wspierać europejski ekosystem badań naukowych, rozwoju i innowacji oraz przyciągać i zatrzymywać badaczy”).

Aby jednak utrzymać tę silną pozycję, Europa musi stawić czoła wyzwaniom związanym z coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniem międzynarodowym i działać szybko, aby wykorzystać możliwości oferowane przez postęp technologiczny. W czasach, gdy Europa musi skutecznie wykorzystywać wszystkie swoje zasoby w zakresie badań i innowacji na rzecz zapewnienia swojej autonomii i konkurencyjności, ekosystem infrastruktur badawczych i technologicznych musi sprostać tej próbie.

W [wytycznych politycznych](#) przewodniczącej Komisji Ursuli von der Leyen podkreślono, że aby być liderem innowacji, musimy zapewnić infrastruktury i innowacyjne laboratoria, których potrzebują badacze do testowania i rozwijania swoich pomysłów. W ramach powierzonej jej misji komisarz Zachariewa została poproszona o priorytetowe potraktowanie głównych elementów wspierających wiedzę i innowacje poprzez długoterminową strategię mającą na celu stworzenie ogólnoeuropejskiego ekosystemu infrastruktur.

Problem, któremu ma zaradzić inicjatywa

Europejska przestrzeń badawcza (EPB) korzysta z bogatego środowiska ogółouropejskich infrastruktur badawczych, zgodnie z priorytetami Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI). Jednak pomimo starań na rzecz nadania priorytetowego znaczenia i wprowadzenia koordynacji, podejmowanych od początku XXI wieku, zapewnienie trwałego charakteru tych infrastruktur pozostaje wyzwaniem, podobnie jak utrzymanie wiodącej pozycji UE w stosunku do naszych konkurentów. Z kolei uwaga, jaką infrastruktury technologiczne przyciągnęły na poziomie UE, jest świeższej daty. Zainteresowanie to przybrało formę dokumentu Komisji opublikowanego w 2019 r. oraz opracowanych w latach 2024–2025 sprawozdania grupy ekspertów i badania analizującego krajobraz polityczny na poziomie unijnym i krajowym. Z opracowań tych wynika, że potrzebny jest mechanizm zarządzania w celu ustalania priorytetów i zapewnienia koordynacji w odniesieniu do inwestycji w strategicznych obszarach docelowych na poziomie UE oraz zapewnienia wsparcia i wytycznych w zakresie dostępu. Ograniczenia budżetowe coraz bardziej utrudniają tworzenie, eksploatację i modernizację infrastruktur badań i innowacji i ograniczają dostęp do obiektów i usług tych infrastruktur. Funkcjonowanie obecnego środowiska jest finansowane z wykorzystaniem mozaiki głównie krajowych i regionalnych instrumentów finansowania, które nie są w pełni spójne ze sobą ani z szerszymi celami UE, co sprawia, że zaprzepaszczone zostają szanse osiągnięcia synergii. Współpraca między infrastrukturami pozostaje ograniczona zarówno w obrębie poszczególnych państw członkowskich, jak i w skali transgranicznej, powodując brak efektywności i ograniczając dostępność tych infrastruktur. Istnieją w szczególności znaczne różnice w dostępności i jakości infrastruktur technologicznych między poszczególnymi regionami. Ogranicza to zdolność UE do pełnego wykorzystania swojego potencjału w zakresie badań naukowych i innowacji oraz zmniejsza jej przewagę konkurencyjną, a także jej bezpieczeństwo gospodarcze. Ograniczona jest również współpraca między różnymi obszarami i sektorami. Cyfryzacja i zaawansowane technologie, takie jak sztuczna inteligencja, napędzają ewolucję infrastruktur badawczych i technologicznych dzięki odblokowaniu przełomowych odkryć naukowych i pobudzaniu innowacji. Maksymalizacja potencjału sztucznej inteligencji na rzecz ekosystemu infrastruktur wymaga strategicznego podejścia. Ponadto istnieje potrzeba bardziej zintegrowanego i długoterminowego planowania i wdrażania wspólnych technologicznych rozwiązań infrastrukturalnych, z uwzględnieniem ich odporności w sytuacjach kryzysowych. Pod presją sytuacji geopolitycznej przedmiotowy ekosystem stoi w obliczu wielkich wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem energetyki, bezpieczeństwem badań naukowych i autonomią w łańcuchu dostaw materiałów krytycznych. Aby skutecznie stawić czoła tym wyzwaniom, konieczne jest strategiczne ukierunkowanie na poziomie europejskim. Jednocześnie konieczne jest dalsze promowanie infrastruktur badawczych jako ośrodków współpracy międzynarodowej pozwalającej skutecznie sprostać globalnym wyzwaniom. Wreszcie, w koordynacji z przyszłą strategią na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up, kluczowe znaczenie ma to, aby podejście europejskie wzmocniło powiązania między infrastrukturami badawczymi i technologicznymi a przemysłem, zarówno cywilnym, jak i obronnym, w celu wzmocnienia trzonu opartej na innowacjach konkurencyjności Europy i jej bezpieczeństwa gospodarczego.
Podstawa działania UE (podstawa prawna i analiza zgodności z zasadą pomocniczości)
Podstawa prawna
Inicjatywa wchodzi w zakres obszaru polityki „badania naukowe i rozwój technologiczny”, w którym UE i jej państwa członkowskie dzielą uprawnienia (tzn. mają „kompetencje dzielone”). W szczególności inicjatywa przyczyni się do wzmocnienia europejskiej bazy naukowej i technologicznej, w pełni urzeczywistniając europejską przestrzeń badawczą, w której badacze, wiedza naukowa i technologie podlegają swobodnej wymianie. Inicjatywa ma również na celu wzmocnienie konkurencyjności UE, w tym w przemyśle, a także promowanie wszelkiej działalności badawczej uznanej za niezbędną na mocy innych rozdziałów Traktatów, zgodnie z art. 179 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
Praktyczna potrzeba działania na poziomie UE
Praktyczna potrzeba działania na poziomie UE wynika z transnarodowego charakteru wyzwań stojących przed infrastrukturami badawczymi i technologicznymi. Coraz trudniej jest tworzyć i eksploatować te infrastruktury, a poszczególne kraje działające w odosobnieniu nie są w stanie odpowiednio sprostać wyzwaniom. Skoordynowane podejście jest natomiast niezbędne do łączenia zasobów i priorytetowego traktowania inwestycji, ograniczania powielania działań oraz wprowadzania wspólnych norm i wytycznych ułatwiających współpracę i integrację transgraniczną.

Działania UE mają zasadnicze znaczenie dla stworzenia środowiska sprzyjającego badaniom naukowym i innowacjom, w którym najlepsi europejscy badacze, innowatorzy i przedstawiciele przemysłu, zwłaszcza innowacyjne przedsiębiorstwa typu start-up i scale-up, mają dostęp do najnowocześniejszych obiektów i usług wspierających doskonałość naukową i technologiczną, konkurencyjność przemysłową i bezpieczeństwo gospodarcze.

Ułatwiając dostęp i wspierając współpracę, UE może przyspieszyć odkrycia naukowe i rozwój nowych technologii, wzmacniając tym samym swoją pozycję na świecie.

B. Co ma osiągnąć inicjatywa i w jaki sposób?

Celem strategii jest zapewnienie badaczom, innowatorom i przemysłowi w Europie dostępu do szerokiej gamy światowej klasy obiektów i dostosowanych do potrzeb usług wspierających doskonałość naukową i technologiczną oraz konkurencyjność przemysłową. Wymaga to wzmocnienia europejskiego ekosystemu infrastrukturalnych i infrastrukturalnych technologicznych.

Rozważane podejście będzie opierać się na dwóch filarach, dotyczących kwestii specyficznych odpowiednio dla infrastrukturalnych i infrastrukturalnych technologicznych. Jednocześnie zapewnione zostanie spójne podejście do rozwoju skutecznego europejskiego ekosystemu infrastrukturalnych i technologicznych dzięki prowadzeniu działań obejmujących przekrojowo oba rodzaje infrastruktury.

Proponowane działania dotyczyłyby takich kwestii jak:

- określenie potrzeb i luk, dopasowanie do potrzeb użytkowników oraz dostępność obiektów i usług;
- zintegrowane i zrównoważone systemy dostępu do infrastruktury badawczej i technologicznej, zapewniające lepsze wyeksponowanie dostępnych usług;
- cyfryzacja infrastruktury, którą umożliwi sztuczna inteligencja, a także ramy wspólnych technologicznych rozwiązań infrastrukturalnych, łączące różne rodzaje infrastruktury;
- mobilizacja, łączenie i ustalanie priorytetów w zakresie inwestycji oraz wykorzystywanie synergii i wspólnych inwestycji na styku instytucjonalnych, regionalnych, krajowych, europejskich i globalnych źródeł finansowania;
- poszukiwanie nowych modeli finansowania, propagowanie współpracy oraz ograniczanie kosztów i ryzyka inwestycyjnego;
- promowanie infrastruktury jako narzędzi przyciągania i rozwijania talentów, w ramach infrastruktury i poza nią, a także jako ośrodków współpracy międzynarodowej i innowacji typu „deep tech”.

Prawdopodobne skutki

Oczekuje się, że strategia doprowadzi do zwiększenia europejskiego potencjału w zakresie odkryć naukowych i rozwoju technologicznego, innowacji i tworzenia rynku.

Dokładniej rzecz ujmując, powinno to prowadzić do:

- poprawy zdolności w zakresie infrastruktury badawczej i technologicznej w Europie;
- lepszego dopasowania dostępności obiektów i usług do potrzeb użytkowników;
- lepszej mobilizacji, łączenia i ustalania priorytetów w zakresie inwestycji na wszystkich szczeblach; oraz
- ściślejszej współpracy oraz większej ciągłości i komplementarności infrastrukturalnych wspierających badania i innowacje.

Poprzez priorytetowe traktowanie inwestycji i wspieranie synergii między źródłami finansowania strategia powinna wzmocnić zrównoważony charakter ekosystemu infrastrukturalnych i infrastrukturalnych technologicznych. Dynamiczny ekosystem wzmacnia z kolei konkurencyjność Europy.

Wspieranie cyfryzacji infrastruktury, wprowadzenie bardziej zintegrowanego i długoterminowego planowania oraz wdrażanie wspólnych technologicznych rozwiązań infrastrukturalnych powinno pomóc w zapewnieniu zdolności funkcjonalnej infrastruktury i ich odporności na krytyczne zakłócenia w łańcuchu dostaw.

Promowanie infrastruktury badawczej jako ośrodków współpracy międzynarodowej powinno zwiększyć rolę Europy w globalnych sieciach naukowych oraz zdolność do skutecznego stawienia czoła globalnym wyzwaniom i koordynowania środków niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa badań naukowych i odporności na kryzysy.

Ulepszone ramy zarządzania ułatwią łączenie finansowania i wiedzy fachowej na potrzeby wspólnie uzgodnionych priorytetów. Wzmocni to również współpracę między UE, państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami na rzecz wspólnych celów oraz zwiększy skuteczność i wpływ finansowania publicznego, a także przyciągnie i zatrzyma wysoko wykwalifikowany potencjał ludzki w dziedzinie badań i innowacji.

Monitorowanie w przyszłości

Komisja będzie regularnie informować Parlament Europejski i Radę o stanie realizacji strategii. Działania wytyczone w strategii związane z wdrażaniem programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej będą monitorowane w ramach monitorowania EPB (jak określono w Pakcie na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie) oraz jako element realizacji samego programu polityki w zakresie EPB. Monitorowanie postępów we wdrażaniu strategii będzie również opierać się na regularnym monitorowaniu przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych oraz na ramach zarządzania wprowadzonych w odniesieniu do infrastruktur technologicznych.

C. Lepsze stanowienie prawa

Ocena skutków

W komunikacie określone zostaną ogólne ramy polityki i strategiczne kierunki działania. Jako taki, nie wymaga on przeprowadzenia oceny skutków. Niektórym wariantom strategicznym dotyczącym działań zapowiedzianych w komunikacie w stosownych przypadkach towarzyszyć będą oceny skutków.

Strategia konsultacji

Celem konsultacji jest zebranie większej ilości informacji na temat funkcjonowania i trwałego charakteru środowiska europejskiej infrastruktury badawczej i technologicznej. Obejmuje to kwestie i wyzwania związane ze wzmocnieniem ekosystemu tych infrastruktur, a także możliwe rozwiązania.

Wyniki konsultacji będą stanowić uzupełnienie obszernych informacji i dowodów zgromadzonych już w kontekście Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI), konsorcjów na rzecz europejskiej infrastruktury badawczej (ERIC), grupy ekspertów ds. infrastruktur technologicznych oraz w kontekście działań w ramach programu polityki w zakresie EPB, czy to z państwami członkowskimi i państwami stowarzyszonymi, z samymi infrastrukturami, czy z innymi zainteresowanymi stronami.

Zainteresowane strony proszone są w szczególności o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania.

1. Czy zgadzają się Państwo ze zidentyfikowanymi głównymi problemami i potrzebami?
2. Czy istnieją inne wyzwania, przed którymi stoją infrastruktury badawcze i infrastruktury technologiczne i którymi należy się zająć w ramach europejskiej strategii, zwłaszcza w odniesieniu do głównych konkurentów Europy?
3. Czy proponowany zestaw działań odpowiednio uwzględnia te kwestie? Czy potrzebne byłyby inne działania na poziomie UE?